

Fig. 1. Kirken set fra sydøst. Foto Arnold Mikkelsen 2013. – *The church seen from the south east.*

BREDBALLE KIRKE

NØRVANG HERRED

Oversigt. Kirken nordøst for Vejle er indviet 8. december 1907 og opført efter tegninger af arkitekt N. P. Jensen, Odense. Sognet, der oprindeligt var en del af Hornstrup Sogn, er 1977 udskilt som et selvstændigt sogn.

Landsbyen Bredballe og fiskerlejet Bredballestrand, nord for Vejle Fjord, var fra gammel tid en del af Hornstrup Sogn, der blev betjent af præsterne i Vejle (jf. s. 1991). Båret af en folkelig vækkelse – et missionshus blev bygget 1889 og

et forsamlingshus 1902 – voksede i slutningen af 1800-tallet ønsket om at få egen kirke. Et møde i Bredballe 1905 samlede bred tilslutning, og der nedsattes et udvalg med lærer og lokalhistoriker Marius Hansen som formand. I løbet af kort tid indsamledes 9000 kr., og 1906 ydede staten et tilskud på 18.500 kr. Opførelsen af den nye kirke blev overladt til arkitekt N. P. Jensen, Odense, hvis kirke i Årup (bygget 1903 som filialkirke til

Fig. 2. Indre set mod øst. Foto Arnold Mikkelsen 2013. – *Interior seen towards the east.*

Skydebjerg Kirke, Odense Amt) dannede forbi-
lede. Grundstenen nedlagdes 25. juli 1906, da et
dokument i blykapsel blev indmuret i triumfmu-

ren bag prædikestolen, og kirken blev indviet 8.
dec. 1907 af biskop Gabriel Koch, Ribe. Kirken
var filial i det nye, selvstændige Hornstrup pa-

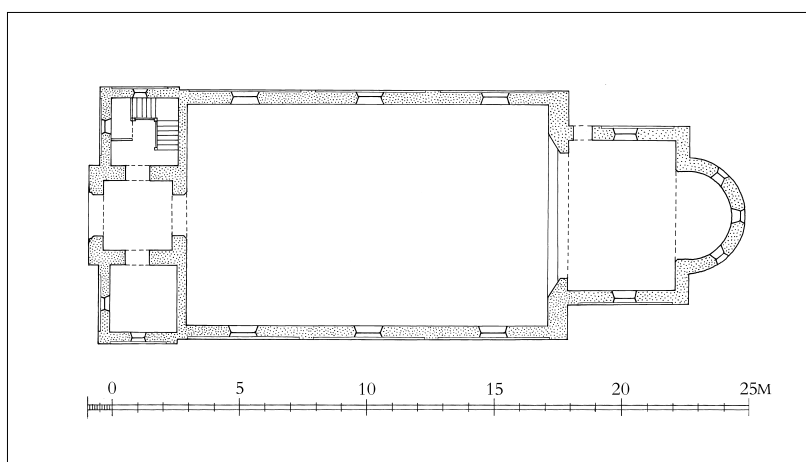

Fig. 3. Grundplan 1:300. Efter opmåling af Kuno og Ejnar N. Mielby, suppleret af
Niels Jørgen Poulsen. Tegnet af Merete Rude 2014. – *Ground plan.*

Fig. 4. Indre set mod vest. Foto Arnold Mikkelsen 2013. – *Interior seen towards the west.*

storat, der oprettedes samme år med præstebolig i Lysholt midt i sognet. Efter en stærk stigning i befolkningstallet blev Bredballe, der efterhånden var blevet en forstad til Vejle, 1977 et selvstændigt sogn med egen præst. Der er 2014 ansat tre præster i sognet, hvis indbyggertal overstiger 8000.

Kirken, der nu omgives af bebyggelse til alle sider, er rejst på en banke på det højeste punkt mellem den tidligere landsby Bredballe og stranden, på jord, der tidligere tilhørte husmand Bent Nielsen. Fra kirken er der udsigt over fjorden til skovene omkring Munkebjerg. Vest for kirken ligger byens tidligere skole, nu børnehave, opført 1914 af arkitekt Frits Jensen.

Kirkegården er udvidet i flere omgange og omfatter nu foruden arealer omkring kirken siden 1977 også et stort fritliggende afsnit længere mod øst. Det ældste afsnit, omkring kirken, er anlagt samtidig med denne og indviet i januar 1907. Et areal på kirkebankens sydside er taget i brug

1920, og kirkegården er udvidet videre sydover o. 1940. Disse afsnit hegnes af hække af bøg og navr over en mur af kløvede kampesten. Ældst af de mange indgange er en *port* fra 1920 ved foden af banken vest for tårnet i kirkens længdeakse. Den består af kraftige kvadersatte piller, afdækket med profilerede granitblokke, og leder ind til en stensat trappe, som fører op til kirken. Kirkegårdens yngste afsnit, det frie areal for enden af Mølgårdsvej, er anlagt 1977 efter tegninger af civilhørdonom Volmer Rud Nielsen. Gravene er delt op i en række mindre afdelinger, der bindes sammen af en smuk beplantning af egetræer.

Bygninger omkring kirken. På den nye kirkegård øst for kirken er 1977 opført en anelig bygning med *ligkapel*, kontorer og folkerum (arkitekt Bent Mikkelsen). *Præstegården* ved Mølgårdsvej er fra 1981 og *sognegården* med kontorer og mødelokaler ved Kirkebakken fra 1982 (begge arkitekt Jens Malling Petersen).

Fig. 5. Indre set mod øst i begyndelsen af 1900-tallet. – Interior seen towards the east at the beginning of the 20th century.

BYGNING

Kirken er en rødstensbygning i romaniserende former, der er rejst over en sokkel af kløvet granit og tækket med skifer.¹ Den består af apsis, kor og skib samt et tårnparti i vest. Facaderne prydes af blændinger, der er delt af lisener og afsluttet med en rundbuefrise med pudsede felter. Det indbyggede, kvadratiske tårn, der er trukket lidt frem i vestfacaden, flankeres af små tværvendte, etagedelte 'kapeller' (med trapperum i nord og dåbsværelse i syd), som løfter sig lidt over skibets tagflader. Kapellernes gavle prydes af stigende rundbuefriser over små tvillingvinduer og en cirkelblænding. I tårnets klokkestokværk er der i hver side store tvillingglamhuller omkring en romaniserende søjle. Hovedindgangen i vest er en rundbuet, profileret portal med små prydøjler. En fladbuet præstedør i korets nordside er anbragt under en cirkelblænding. Murene afsluttes med en tandsnit-

gesims, og tårnet dækkes af et stejlt pyramidespir med *vindfløj*. Der er store vinduer i flankemurene og tre mindre i apsis, alle rundbuede.

I det *indre* forbindes kor og skib med en bred rund korbue, der er affaset mod skibet. I skibets vestmur leder en dør ind fra tårnrummet, der tjener som våbenhus. I etagen herover åbner tre arkader sig mellem tårn og orgelpulpitur. Apsiden dækkes af et halvkuppelhvalv, kor og skib af *tøndehvalv* (en pudset, ophængt forskalling), der er spændt så lavt, at vinduesåbningerne skærer sig op i kapperne. Skibets hvælv tredeles ved tynde gjordbuer, der udgår fra små konsoller. Korets gulv er hævet to trin over skibet. Gulvbelægningen er 1983 fornyet med små gule mursten, mens der er trægulv under stovværket.

En *kalkmalet dekoration*, fra 1938, er udført efter forlæg af en faglærer Wendt i Vejle. Den består af geometriske mønstre og rankeslyng omkring apsis- og korbue og i vinduernes karme.

Fig. 6. Altertavle fra 1907 med maleri, Jesus og en lille pige, udført af J. J. Egebjerg og skænket af gårdejer Niels Jensen (s. 2029). Foto Arnold Mikkelsen 2013. – *Altarpiece from 1907 with painting, Jesus and a little girl, by J. J. Egebjerg and donated by farm owner Niels Jensen.*

INVENTAR

Indretningen er dels jævngammel med kirken, dels kommet til i tidens løb. Farveholdningen hidrører fra den seneste restaurering i forbindelse med hundredårsjubilæet 2007 og præges af rødbrunt og gråt. En tidligere restaurering foregik 1935.

På alterbordet, et panelværk med udskårne tovstave, står en *altartavle* fra 1907 i form af et maleri forestillende Jesus og en lille pige, der er udført af kunstmaler J. J. Egebjerg og skænket af gårdejer Niels Jensen (fig. 6). Motivet knytter an

til Matt. 18,2-5, og pigen på billedet er en datter af kunstneren. Som model for Jesus skal rektor Egebjerg Jensen, Sønderborg, have tjent, og landskabet i baggrunden har klare mindelser om Vejlefjorden og Munkebjergs skovklædte bakker.

Maleriet indfattes af et rammeværk i skønvirkestil med kronende trekantgavl, under hvilken der er påmalet: »Hvo sig selv forneder skal op-høies«. Tilsvarende læses ud for maleriets hjørner alfa og omega samt »Anno 1907 1935« og under det »St. Luc. IV, 47-48«.

Alterprydelser var oprindeligt tænkt som et enkelt *kors* af fyrretræ.

*Altersølv*et, fra 1930, er i kirkestil leveret af Fritz Heimbürger, København (jf. Hornstrup s. 2008). *Kalken*, 24 cm høj, har kors på bægeret og langs dettes kant indskriften: »Han har udløst os ... Johs Aab. 1,5«. *Disken*, tværmål 17,5 cm, bærer cirkelkors på fanen og modsat påskriften »Bredballe Kirke 8-12 1930«. På undersiden læses: »Jeg er Livets Brød Johs. Ev. 6,48«. En tilsvarende, firkantet *oblatske* fra 1938 har på låget kors og indskrift som diskens, og inden i låget læses »Evindelig være du lovpriset«. Under bunden ses guldsmedens stempel og giverindskriften: »Niels Chr. Noumann Nov. 1938«. Kirkens første *†altersølv* var af økonomiske grunde 'tyndt og billigt'.

Døbefonten er af granit, udført 2000 af Leila Westergaard, og har konisk opstigende form med let udbugende sider (jf. fig. 4).² Herpå er hugget en dekoration, som tager udgangspunkt i Joh. 15,1-11 (»Jeg er vintræet, I er grenene«). En snoning forneden symboliserer stammen, der på organisk vis vokser op i kronen. Her er over den behugede flade fordelt aftryk som grene og blade. I skibets nordøsthjørne.

Kirkens oprindelige *★døbefont* står nu i menighedshuset (sognegården). Den er cementstøbt, kalkformet og udført i romansk stil med versalindskrift om munden: »Lader de smaa Børn komme til mig. Marc. 10,14«. Et *dåbsfad* er af messing, glat.

Prædikestolen fra 1935 er udført af tømrermester Sigvald Nielsen, Bredballe, efter tegning af konservator P.J. Bagger, idet fem figurer i felterne dog skyldes billedhugger Sigurd Forchammer i København. De forestiller Kristus (i midten) omgivet af de fire evangelister. I skibets sydøstre hjørne. Også kirkens første *†prædikestol* var af 'billige materialer'.

Stolestaderne er fra 1907 med plankegavle, hvis topstykke prydes af kors- og cirkelmotiver.

Orgel (jf. fig. 4), 1967, oprindelig med seks stemmer, ét manual og pedal, bygget af Th. Frobenius & Sønner, Kgs. Lyngby; udvidet og omintoneret 1980 af samme firma. Oprindelig disposition: Manual: Gedakt 8', Principal 4', Rørføjte 4', Oktav 2', Spidsføjte 1'. Pedal: Subbas 16'. Kop-pel M-P. Disposition efter udvidelsen (15 stemmer, to manualer og pedal): Rygpositiv: Gedakt

8', Principal 4', Rørføjte 4', Oktav 2', Mixtur II. Svelleværk: Rørføjte 8', Kobbelføjte 4', Quint 2²/₃', Principal 2', Terts 1³/₅', Spidsføjte 1', Regal 8'; tremulant. Pedal: Subbas 16', Gedakt 8', Fagot 16'. Kopler: SV-RP, RP-P, SV-P. Mekanisk traktur og registratur; sløjfevindlader. På vestpulpitur.

†Orgel, 1907, med fem stemmer, bygget af Immanuel Starup, København. Orglet anskaffedes for indsamlede midler.³

En *lysskulptur* af jern er udført 2007 af Jens Buhl, Vejle som en gave fra overlæge Agner Haug og hustru Birgit Haugs Fond. Den står ved siden af prædikestolen.

Et *kirkeskib*, den tremastede fuldrigger »Enten-eller«, er bygget og skænket 1934 af bagermester Ludvig Ferdinand Madsen. Det er bygget med skoleskibet 'Danmark' som forbillede. Skroget, 130 cm langt, er udhugget af en klods (muligvis kirsebærtræ); det står hvidmalet. Kirkeskibet er restaureret 1977 af skibsreder S. P. Christensen, Bredballe.⁴

Klokken er støbt 1906 af L. Andersen i Århus efter model af en klokke i Skt. Poulskirken i Randers, tværmål 87 cm. Om halsen læses: »Støbt af L. Andersen Aarhus 1906«, på legemet indskrift fra Grundtvigs salme »Kirken den er et gammelt hus ...«.

KILDER OG HENVISNINGER

Tegninger. *Kirkens arkiv*. Tryk af grundplan ved Kuno Mielby og Ejnar B. Mielby uden år.

Litteratur. *Bredballe Kirke 1907-2007*, Helle Christensen (udg.), Bredballe Lokalhistoriske Forening 2007.

Historisk indledning og beskrivelse af bygning ved Niels Jørgen Poulsen, inventar ved Ebbe Nyborg og Ole Beuchert Olesen (orgel). Engelsk oversættelse ved James Manley. Korrektur ved Jørgen Lethan. Teknisk og grafisk tilrettelæggelse ved Mogens Vedsø. Redaktion afsluttet juli 2014.

¹ Jf. foruden Årup Kirke arkitektens øvrige mindre kirker i Strib (1910), Glamsbjerg (1912) og Røjleskov (1914), alle i Odense Amt.

² Anna Mikkelsen, »Bredballe Kirkes nye døbefont«, *HaStb* 2000, 88.

³ *Bredballe Kirke 1907-2007*. Helle Christensen (udg.), Bredballe Lokalhistoriske Forening 2007.

⁴ Henning Thallund, *Kirkeskibe i Haderslev Stift*, Haderslev 1999, 39.